

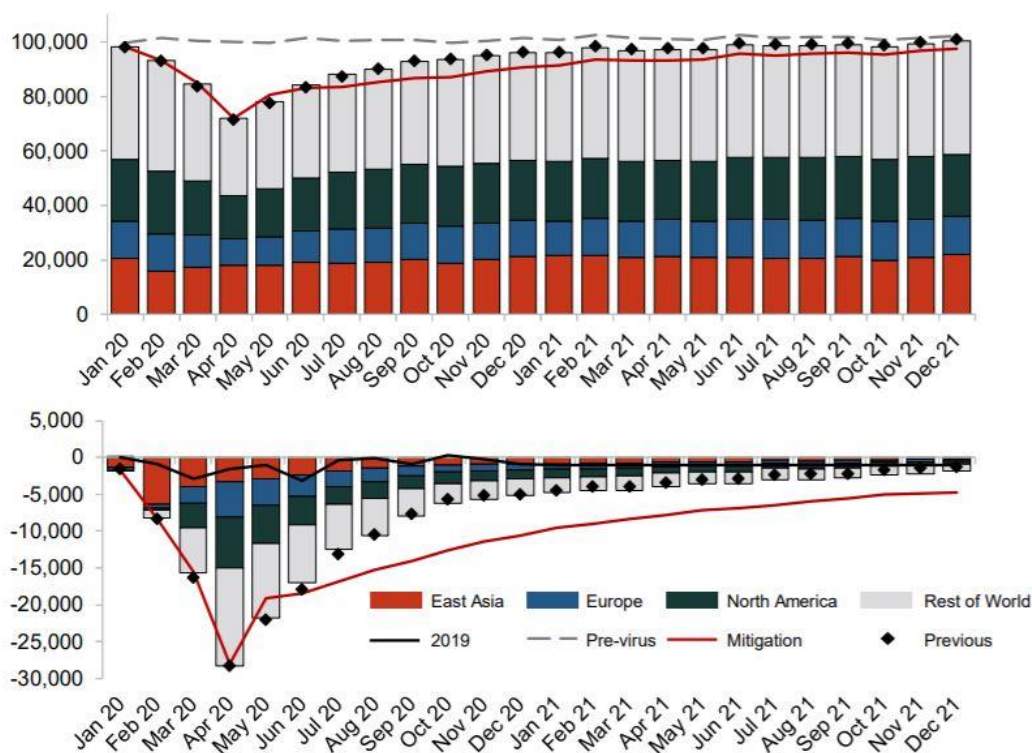
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΙΜΠΡΑΗΜ¹

ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID-19 ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ

Πριν λίγες ημέρες κυρώθηκε στο Ελληνικό Κοινοβούλιο η διακυβερνητική συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου East Med με ευρεία μάλιστα διακομματική πλειοψηφία και τη στήριξη της αξιωματικής αντιπολίτευσης ως έργο γεωστρατηγικής σημασίας. Δεν είναι η πρώτη φορά που ο σύγχρονος πολιτικός κόσμος δείχνει τόσο emphaticά πόσο αποκομμένος είναι από την εξωτερική πραγματικότητα.

Η πανδημία COVID-19 και η συνακόλουθη πτώση της ζήτησης ορυκτών καυσίμων, σε συνδυασμό με την αύξηση της παραγωγής από τη Σαουδική Αραβία και τη Ρωσία έχουν προκαλέσει μία τέλεια καταιγίδα για τον πετρελαϊκό κλάδο. Ο Απρίλιος του 2020 καταγράφηκε ως ο χειρότερος μήνας στην ιστορία της πετρελαϊκής βιομηχανίας. Αντίστοιχα, το 2020 προβλέπεται η μεγαλύτερη ετήσια μείωση της παγκόσμιας ζήτησης πετρελαίου στην ιστορία (8.6% - 11%).

¹ Υπεύθυνος Τομέα Κλιματικής και Ενεργειακής Πολιτικής, WWF Ελλάς, (19 Μαΐου 2020)

Εξέλιξη της ζήτησης πετρελαίου Πηγή: [Rystad Energy](https://www.rystadenergy.com)

Τα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα από την κρίση έγιναν γρήγορα ορατά. Οι πετρελαϊκοί κολοσσοί μείωσαν έως και κατά 30% τα επενδυτικά τους προγράμματα ώστε να περικόψουν τα κόστη τους. Στην Κύπρο, τόσο η κοινοπραξία Eni – Total, όσο και η Exxon ανακοίνωσαν την αναστολή των ερευνητικών τους προγραμμάτων και τη μετάθεση των εργασιών προς τα τέλη του 2021. Η δε Exxon σημείωσε σημαντικές απώλειες τριμήνου για πρώτη φορά τα τελευταία 32 χρόνια. Σε μία σπάνια κίνηση, η Shell ανακοίνωσε μείωση των μερισμάτων κατά 66% και ανέστειλε την επαναγορά μετοχών για πρώτη φορά μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Πολλοί ίσως σκεφτούν ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας, όσο και αν διαρκέσουν, θα είναι τελικά παροδικές και αργά ή γρήγορα η ζήτηση ορυκτών καυσίμων θα επανέλθει στα προ κρίσης επίπεδα. Ωστόσο, η πανδημία COVID-19 απλά αποκάλυψε τις παθογένειες της βιομηχανίας πετρελαίου και φυσικού αερίου και επιτάχυνε το τέλος της εποχής των ορυκτών καυσίμων.

Το 2019 όταν η μεσοσταθμική τιμή του Brent και του WTI ανήλθε σε σημαντικά υψηλότερα επίπεδα (64 και 57 δολάρια ανά βαρέλι αντίστοιχα), ο κλάδος της ενέργειας βρισκόταν στις τελευταίες θέσεις του δείκτη S&P 500 κατέχοντας μόλις το 4.3% του δείκτη σε σύγκριση με 28% τη δεκαετία του 80. Το βαρύ κλιματικό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα της πετρελαϊκής βιομηχανίας την αναγκάζει να καταφεύγει όλο και περισσότερο σε εξωτερικό δανεισμό, καθώς μεγαλώνει η αδυναμία της να προσελκύσει επενδυτές. Η άλλοτε κραταιά Exxon, στην οποία στηρίζουμε πολλά για το πρόγραμμα ανάπτυξης υδρογονανθράκων στην Κρήτη, έχει χάσει σε χρηματιστηριακή αξία 184 δισεκατομμύρια δολάρια από το 2014. Η βιομηχανία πετρελαίου είναι η επιτομή της φράσης «ζω πάνω από τα όριά μου», καθώς οι πέντε ισχυρότεροι κολοσσοί την περασμένη δεκαετία (2010 – 2019) έδωσαν στους μετόχους τους μέσω μερισμάτων και επαναγοράς μετοχών 556 δισ. δολάρια, όταν διέθεταν μόλις 340 δισ. δολάρια σε διαθέσιμες ταμειακές ροές, δημιουργώντας έτσι ένα έλλειμμα 216 δισ. δολαρίων.

Table 2: Five Oil and Gas Supermajors: Free Cash Flow, Shareholder Distributions, Cash Deficits, 2010 – 2019 (Million \$USD)

	Free Cash Flow	Dividends and Buybacks	Deficit	FCF as a Share of Payouts
Exxon-Mobil	\$137,452	\$206,176	(\$68,724)	67%
Chevron	\$48,787	\$93,776	(\$44,989)	52%
Shell	\$104,541	\$131,074	(\$26,533)	80%
BP	\$16,842	\$66,143	(\$49,301)	25%
Total SA	\$32,029	\$58,913	(\$26,884)	54%
Sum, 5 Supermajors	\$339,651	\$556,082	(\$216,431)	61%

Source: IEEFA, based on company financial reports.

Αποδόσεις μερισμάτων και επαναγορά μετοχών, Πηγή: [IEEFA](#)

Ενώ πριν την πανδημία η κορύφωση της ζήτησης αναμενόταν το αργότερο έως τις αρχές της επόμενης δεκαετίας, ήδη σημαντικές αναλύσεις και εκτιμήσεις προβλέπουν ότι η κορύφωση θα συμβεί στην επόμενη πενταετία, ενώ έγκυροι αναλυτές προβλέπουν ότι η ζήτηση έχει ήδη κορυφωθεί και δεν θα επιστρέψει ποτέ ξανά στα προ πανδημίας επίπεδα των 100 εκατ. βαρελιών ανά ημέρα (Bpd). Ακόμα και ο διευθύνων σύμβουλος της BP δεν μπόρεσε να αποκλείσει ένα τέτοιο σενάριο όταν ρωτήθηκε σχετικά. Τα καλύτερα χρόνια της βιομηχανίας πετρελαίου πλέον βρίσκονται πίσω της.

Μπροστά σε αυτές τις κοσμογονικές εξελίξεις η συζήτηση για το μέλλον του πετρελαίου και του φυσικού αερίου έχει αναχθεί σε μείζον ζήτημα για την ίδια τη βιομηχανία. Τους τελευταίους 12 μήνες ευρωπαϊκοί κολοσσοί, όπως η BP, η Shell, η Total και η Repsol έχουν ανακοινώσει στόχους για μηδενικό ισοζύγιο εκπομπών έως το 2050. Ενώ οι στόχοι αυτοί υπολείπονται σημαντικά σε περιεχόμενο και φιλοδοξία, μια τέτοια εξέλιξη θα φαινόταν αδιανόητη στους ίδιους τους μετόχους της πριν πέντε χρόνια.

Την ίδια στιγμή οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το «πράσινο» υδρογόνο, η ηλεκτροκίνηση, η αποθήκευση, η εξοικονόμηση και η έξυπνη διαχείριση ενέργειας είναι τομείς με εξαιρετικές προοπτικές, ασφαλέστερες και καλύτερες αποδόσεις και φυσικά θετικό περιβαλλοντικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Σύμφωνα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα είναι η μόνη ενεργειακή τεχνολογία που θα σημειώσει αύξηση το 2020 εις βάρος των ορυκτών καυσίμων.

Τα παραδείγματα της Κύπρου, όπου ήδη από το 2011 έχουν ανακαλυφθεί κοιτάσματα φυσικού αερίου χωρίς να έχει προχωρήσει ακόμα η εκμετάλλευσή τους ή του Λιβάνου, όπου παρά τις μεγαλόστομες εξαγγελίες, τα αποτελέσματα των ερευνών είναι απογοητευτικά έχουν να μας προσφέρουν χρήσιμα μαθήματα. Αν όχι αυτά, τότε σίγουρα μπορεί να μας διδάξει κάτι η εξόρυξη στον Πρίνο. Ένα έργο που έχει χρησιμοποιηθεί κατά κόρον από τους θιασώτες των εξορύξεων ως έξοχο δείγμα σύγχρονης επένδυσης τελικά αποδεικνύεται ένα μη ανταγωνιστικό και ζημιογόνο έργο που σήμερα διεκδικεί κάποιας μορφής οικονομική διάσωση.

Όταν το 2011 η τότε κυβέρνηση ξεκινούσε πρωτοβουλίες για την έναρξη του προγράμματος ανάπτυξης υδρογονανθράκων στην Ελλάδα, οι τιμές του πετρελαίου κυμαίνονταν στα 100 δολάρια ανά βαρέλι και ήταν ακόμα νωπή η ανάμνηση από τιμές που άγγιζαν έως και τα 140 δολάρια, ενώ η κοινοπραξία Noble – Delek ανακάλυπτε το κοιτάσμα φυσικού αερίου «Αφροδίτη» στο οικόπεδο 12 της Κύπρου. Σχεδόν μία δεκαετία μετά τίποτα δεν είναι ίδιο. Τα σημάδια των τεκτονικών αλλαγών που έρχονταν στον ενεργειακό τομέα ήταν όμως εμφανή για όποιον ήθελε να τα προσέξει.

Η Ελλάδα επιλέγει να στηρίξει πολλά σε οικονομικό, γεωπολιτικό και επικοινωνιακό επίπεδο σε μία βιομηχανία που βρίσκεται στη δύση της. Θα πρέπει να στρέψει την αμέριστη προσοχή της στις λύσεις που της εξασφαλίζουν ένα βιώσιμο, ασφαλές και ανθεκτικό μέλλον. Με το 2020 να καταγράφεται πιθανότατα ως το θερμότερο έτος στην ιστορία, ας μην ξεχνάμε ότι η πανδημία είναι μία πικρή πρόγευση των συνεπειών μίας ενδεχόμενης κλιματικής κατάρρευσης. Είναι όμως και μία ανεπανάληπτη ευκαιρία να πάρουμε τις πολιτικές και επενδυτικές αποφάσεις που θα οδηγήσουν την οικονομία σε ανάκαμψη σήμερα θωρακίζοντας την κοινωνία του αύριο. Οι εξορύξεις υδρογονανθράκων δεν συγκαταλέγονται σε αυτές.